HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עד זומם. העיד בניסן והוסז בסתרי על עדות זו: **למפרע.** כל עדיות שהעיד מניסן ואילך פסולין שהרי משהעיד עדות זו הוא רשע: **מיכן ולהבא.** משהוסז: **חידוש הוא.** שנפסלין שניס בשניל שניס שאומרים עמנו הייתם למעלה מזית לסמכת שהני סמוך לאני גזירת הכתוב הוא הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך משעה שהוסז: **פסידא לקוחות.** שלקחו שדות על פיו ואחס בשטרא מניסן עד שתרי ועדיין לא היה ידוע שהוא פסול: **מאי ניירייהו.** בין הני תרי טעמי לרבא: **תרי נחד.** תרי כיאות שהעידו בכא זו שניס ממרו לכל אחד עמנו הייתם בסקום פלוני. חידוש ליכא פסידא לקוחות ליכא: **ת"ל דפסלינהו.** להני תרי: **בגזלנותא.** שהעידו שגזלנין הס על גזילה שגזלו בניסן. חידוש ליכא דהא מילתא אחריני קאסהדי אבל פסידא לקוחות ליכא: **ע"ל קג"ם.** יפוש שלא סדעת בעלו סציפות (ב"מ ד' כא:). **עד זומם הכא.** לסי העומד מעליו בפ"ק דעירובין (ד' טו.). קידושין שלא נאסרו לגיסה בהאיש סקדש (קדושין ד' נא.). גילוי דעת בגיטין בהשולח גט (גיטין ד' לב.). מומר) לוסל גזילות להכעים לקמן: ה"ג **מומר) לוסל גזילות להיאבון דברי הכל פסול.** לכיון דמסוס ממון קעביד להא שכיחא בזול טפי מלהיתירא הוה ליה כרשע דחמס ופסול לעדות: **שבועת שוא.** על העמוד של חבן שהוא של חבן. שבועת שקר על העמוד של חבן שהוא של זהב. תע"ג דלעו רשע דחמס הוא: **ומלוי רבית.** הני ין חבל לוסל גזילות להכעים לא. ומיהו לסיאבון כגזלנין ומלוי ריבית דמו למסוס ממון קעביד הלכך חשוב למיקל שוחדא ומסהודי שקרא: **בדיני נפשות.** שכיון שהוחזק למחוי הוחזק לקל: **אינו כר' מאיר.** דהיינו נמי מקולא לחומרא לחוכל גזילות לע לשמים ואינו רע לבריות אבל מעיד שקר בממון רע לשמים ורע לבריות שהרי מפסידן בעדותו ומקו פסיל ליה אבל מסוס גזילות לעדות ממון: **לוינהו דרבי יוסי דכ"ע לא פליגי.** כלומר אבל ולאי לאו כרבי יוסי מצי לאוקומה למילתיה דכיון דאמר רבי יוסי (ב) ממון לנפשות לא מיפסל ותע"ג דממון הוי רע לשמים ורע לבריות וכל שכן דמנבלה לממון לא אפסיל ולאבי על כרחים תנאי היא: **אי פליגי אינהו דר' מאיר.** כלומר לרבא לא מוקמת כתנאי דאילו אליבא דר"מ אמר למילתיה (ג): **הא.** דקתני אלו הגזלנין ומלוי ריבית דמסמע אבל אוכלי גזילות כשרין: **ר' יוסי היא.** דאמר מקולא לחמירא לא ויחידאה הוא: **נהיפוכו נעשיה.** ו) יעקרו את עשיו דבטלו מיתות ב"ד והאי קנסא קא עבדין ביה דב"ד מכין ועונשין שלא מן הסורה. וי"ל יטלו ממונו ויתנו ליורשין. ויש גומרים שמתת. ולאשן עיקר: **תוספת.** שעורין קלופין: מעין פלוגתייהו קאמ: **מאי** שבועות שבועות דעלמא. תימה ליתיב אליבא דרבא מפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד:) דתנן ושכנגדו מסוד על השבועה נשבע ונוטל וקא בעי למימר דאפי' שבועת שוא שבועת ממון דרע לשמים הוי רע לבריות וי"ל דלא דמי דהתם מן השבועה הוא רע לשמים ועכשיו שכופר ממון לחבירו הוא לית ליה נמי רע לבריות הלכך מילתא שבועה לא יהא לכבר רע לשמים הוא ובהאי שבועה נמי ליכא ב"ש רע לשמים כדפריסית אבל הכא גבי עדות תע"ג דהוא רע לשמים משום שבועת שוא לא יעיד עדות שקר להיות רע לבריות [וע"ע תוס' שבועות מו: ד"ה ופיליו]:

ולאן

רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל. תימה הא לתמר בפ' מוקת הכתבות (ג"ב ד' לא. ושם) זה אומר אל אבותי ואלכלתיה שני מוקה וזה אומר כו' אלי ליתי שהדי דלהבתיה היא ואלכלה שני מוקה ואלי ליתי שהדי דלהכלה שני מוקה וקאמר התם אוקי מוקה בשהדי מוקה ואוקי מרעא בחזקת שבהתה ואמר רבא עדות מוכחת היא והתנתא מאי היא דתנן ב"ש אומרין ב"ש היה לו לומר למאי לתיתכמוה תיתכמוה אבל לעדות אל תבהתה שהיה קודם שהוכחשו לא וה"נ גבי הזמה קאמר רבא גבי טבילה ומכילה להוחמו על הטבילה ולא על הגבילה למאי לתיתוזו תיתוזו בהתחה לא כ"ם וכ"ת דהתם מיירי שתון כדי דבור הוכחשו והא מוכח אותה שמעתין דפרק מרובה (ב"ק דף עג: ושם) גבי טבילה ומכילה לתפילו תוך כדי דבור לא תיפסלי למפרע לתיבא דרבא וי"ל כיון שאותם שני עדיות בקרקע תחת הוי כעדות אחת כדמפליג התם אבל הכא לא על פי שהוחזקו שקרנין על הטבילה על הגבילה לא הוחזקו: **אין** לך בו **אלא חידושו.** מסמע דהמידוש הוי ממה שאני פוסל את הרשעים תימה דהתם (ב"ב דף נא:) קאמר לימת רבא לתמר כרב מסדא לתמר בהדי סהדי שקרי למה לי ומפסלי שני העדות אפי' בהוכחשו בעלמא דמכחשי אהדדי תרוייהו פסולי ואם כן מאי חידוש הוא גבי הזמה אי פסלינן עדים הרשעים ויש לומר דלמאי דצעי לתימר התם מעיקרא דרבא סבירא ליה דרב מסדא היינו לישנא דפסידא לקוחות וי"מ דהא דקאמר הכא חידוש לאו אפסולא דקאי אלא אהכשירא דצתרמי לומר היה לנו לפוסלן כל שני כיאות וכיון לתיכא חידוש לא ילפינן מיניה לגבי הפסול לפוסלן כלל הרשעים למפרע וכי תאי גוונא אמיריגן פרק ח) גיד הנשה (חולין דף פט ושם) דלא ילפינן מעשה שעיקר מצוה בחלב אשה לתיכא חידוש אלא לתיכא אלא לתיכא מקום לתיכא בחלב אשה אסור ח): **דאסהידו** בי תרי בחד ותרי **בחד.** וקשה לר"ת מדלא אמר קאמר לאסהידו בי תרי בחד ותרי בחד ותרי בחד ומשום הכי ליכא חידוש הא תרי כמאה ועוד דאמר קאמר לפסלינהו בגזלנותא הא לא הוי מעין פלוגתייהו כלל לפליגי בהזמה ולא שייך תיכא ניירייהו אלא מעין פלוגתייהו ועוד דעדים זוממין מצטי ליה לעיל למימר כיון דאמרת תרי בחד ותרי בחד ומאי נקט עד זומם ונראה לר"ת דגרסינן לאסהידו תרי [בחד] ומה לא אלא הוסז כי אם לאחד והשתא ניחא דאכי נקיט לעיל עד זומם לשון יחיד וניחא נמי הא דמהני תרי המזימים טפי מהסוז אד ואלו חידוש הוא וגרסינן נמי ו) דפסלינהו בגזלנותא פירוש לאחד נפסל בגזלנותא והשתא הוסז והשתא הוא דהוה קל פסול. כר' מאיר דאמר הזם אפילו בדיני ממונות שהוא חמור ורבא כר' יוסי דאמר מחומרא לקולא אמרי כשם שפסול לחמור כך הוא פסול לקל אבל מקולא לחומרא לא אמרינן ודחינן לא אביי דאמר כר' מאיר דקי"ל הלכתא כתרוייהו ורבא אמר לך אנא דאמינא אפי' לר' מאיר ע"כ לא אמר ר' מאיר פסול אלא גבי עד זומם דממון דרע לשמים שעבר על לא תענה ורע לבריות שהעיד עליו והנעישו ממון. אבל גבי אוכל נבילה להכעיס דרע לשמים שעבר על לא תאכלו בכל נבילה לא מיפסיל ואסיקנא ואע"ג דבעלתה בתיובתא לאביי הלכתא כוותיה. דהא מתניתא דאיתותב מינה לר' יוסי היא ובהא לית הלכתא כר' יוסי אלא כר' מאיר הואיל וסתם לן תנא כוותיה. כי הא דבר חמא קטל נפשא אמר ליה ריש (לקיש) גלותא לרב אחא בר יעקב עיין בדיניה אי ודאי קטל ניכהיוה כלומר יכו אותו בממונו ליכהיוה מלשון הכאה כך פירשוהו מקצת הגאונים דאמר' ליכהיוה יכה את עיניו ורוב חכמי הגאונים אמרו קונסין אותו ונוטלין את כחו ואת רוחו. אתו תרי סהדי ואסהידו דודאי קטל ואתו סהדי אחרינא אסהידו בחד מהני

מב א מיי' פ"י מהל' עדות הלכה ד סמא נאוין ויל טוש"ע מ"מ סימן לד סעיף ח:

מג ב ג מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ג:

מד ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

מה ו מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ח:

רבינו חננאל

ואמר טעמא מאי משום דסברי מצוה קא עבדינן והאי דשמתינהו להו כי היכי דליהוי להו כפרה. מכלל דהני דמשמתי בדבר עבירה אי לקו פסולין הן: **אתמר** עד זומם אביי אמר לעולם למפרע הוא נפסל מעידנא דאסהיד הוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד פי' כגון שהעיד בב"ד בר"ח ניסן והוזם בתשרי כל עדיות שהעיד מניסן כולן פסולין ואם היא עדות בשטר בב"ד משהוחזק השטר בב"ד מאותו היום נפסל העד אע"פ שאחר זמן באו העדים שפסלוהו והלכתא כאביי בהא: וכבר פירשנוהו באר היטב בפ' מרובה מדת תשלומי כפל. מומר אוכל נבלות לתיאבון כלומר אכל נבילה לתיאבון אכילת בשר (לתאות בשר) דברי הכל פסול לעדות דאמרינן כשם שבתאותו לאכל בשר עבר על לא תאכלו כל נבילה כך בתאותו לדבר אחר יקח ממנו ממון ויעבור על לא תענה בריבך עד שקר אבל האוכל נבילה להכעיס בוראו. אביי אמר פסול הוה ליה רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד רבא אמר כשר רשע דחמס בעינן מיתיבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד. אלו הגזלנין ומלוי ברבית והמולין בשבועה מאי לאו אפילו שבועת שוא דליכא חמס וקשיא לרבא. ושנינן לא אידי ואידי שבועות דממון כלומר שכפר בו ממון ונשבע לו ואמאי תני שבועות ליתני והמועל בשבועה ופרקי' שבועות דעלמא כלומר שבועות שנשבעין זה לזה ואהאי שנורא לאו דסמכא היא דגדסינן בגמ' (בשבועות מ"ה ע"א) ושכנגדו חשוד על השבועה ואפי' שבועת שוא. ואסיקנא שבועת שוא וכל דאמי לה פסולין לשבועה ולא אשכחנן כי האי גוונא כשר לעדות ת"ש אל תשת רשע עד אלו הגזלנין ומלוי ברבית ועלתה תיובתא לאביי ואע"ג דאיתותב הלכתא כוותיה דקיימא לן הלכתא כאביי ביע"ל קג"ם מ' הוא מומר אוכל נבילות להכעיס וע' הוא עד זומם. לימא חלוקת אביי ורבא כתנאי אביי כר' מאיר ורבא כרבי יוסי דתניא עד זומם פסול לכל התורה כולה דברי ר' מאיר א"ר יוסי בד"א שהוזם בדיני נפשות אבל הוזם בדיני ממונות כשר בדיני נפשות לימא אביי דאמר אפילו רשע דלאו דחמס

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אין וכו' ובבישול חדא שעה אסור. עיין מו"ק דף ח תוס' ד"ס נפקא ובנדרים דף ד ע"ש תוס' ד"ס חידוש. ולפ"ז אכתי להבין להתם שייך לומר כיון דלישנ דבשר בחלב חידוש לקולא לא ילפי' מיניה שום דבר דלתמת גם הסומנת סעשם שעיקר הוא חידוש רק בשבר בחלב אבל הכא הם פסולים להרשעים לא צריך למילף כלל מהזומם אלא משבת הוא כמו כל שני כתי עדים המכחישים. וה' יאיר עיני:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כי תרי בחד ותרי בחד לי נמי: (ב) רש"י ד"ה מלינא וכו' ר' יוסי ממעון בנפשות: (ג) ד"ה כי פליגי וכו' למילתיה הס"ד ותמ"ל ה"ה דקתני:

מוסף רש"י

למפרע הוא נפסל. העיד בניסן והוסז על עדות זו בתיי, כל העדיות שהעיד בימים פסולים, דמשעה שהעיד עדות זו נפסל (ב"ק עב:). **משום פסידא דלקוחות.** שתמכרו על שטר מכירה בימים (שם עג:). **מאי ניירייהו.** בין הני תרי ליענין דרבא (שם). **בי תרי בחד.** עמנו הייתם, ותרי בתריני לתך, לכיכ תידוש (שם). **בגזלנותא.** שלא הזימוהו אלא העידו שניס על אלו שהן גזלנין, ואכא ליכא למימר שמוך מאחר, דהא מילתא אחריתא היא (שם). **ביע"ל קג"ם.** שימני שמועות הן וז אחד מהן, עד זומם (שם) שימני הלכות הן שנאמלקו בהן תניי ואכא וכל מקום הלכה כרבים מוך מאלו (קדושין נב.).